

MAONDBLAD UUTEGEVEN DEUR DE GEMIENSCHOP VAN OLLOMMER

Eerste jaorgang.

September 1954.

Nr.5.

Dit blad verschient veurlopig zes keer in 't jaor. Samenstellers, daortoe be-
nuumd deur het Bestuur van de Gemienschop: Joh. Hurink, Kruusstraote 4, M. Makkin-
ga Azn., Vri'jthof 9 en G. Steen, Pr. Bernhardstr. 15, die de inhoud vaststelt en
daor verantwoordelijk veur bint. Overnemen van de inhoud of een deel daorvan
wörd niet toe 'estaon. Leden van de Gemienschop kriegt dit blad veur niks,
andere belangstellenden kriegt het toe 'ezuden veur een daalder in 't jaor.

HET LEVEN OP HET LAND.

1. Eerappel rooien.

Eerdaags kump de tied van 't eerappel rooien weer an. De tied, dat de mensen
doar an begint, lig now völle vrogger dan jaoren 'eleen 't geval was.

Een old gebruik was, dat dit wark of 'elopen mos wezen"veur 't grote mark",
zoas de boeren zegt. Dat was 't Zuudloarder mark, den vrogger in 't midden
van October en altied op Donderdag wörden 'ehollen.

Wie dan zien eerappels niet 'erooid had, kwamp achteraan en dat was gien
mense töt ere. Was 't evenwel zo, dat 'n boer buten zien schuld met dit wark
niet op tied klaor kon wezen, dan hölpn anderen, die ze d'r uut hadden de
achterblijvers, en dan zonder loon, allenig tegen 't genot van de kost.

Mensen, die zich vrogger gien kans zagen de eerappels met de grepe te rooien,
deden dat met 'n ploeg. Dat gunk gauwer. Hierbi'j hadden ze dan de hulpe van
anderen weer neudig. Men had dan "schudders en garders". De eersten waren de
volwassenen, die nao het ploegen de eerappels met de grepe boven de grond
brschten, waarnao de garders -dat waren in de regel kinder- ze in de manden
deden. Bi'j iedere schudder beheurden twee garders. 's Middags kwamen ze alle-
maole bi'j de boer, veur wie 't wark 'edaon wörden an de goed veurziene taofel
want de boerinne had 'ezörgd veur 'n groten stapel pannekoeke. Ook veur dit
wark kreeg men gien loon, 't waren naoberplichten.

Waorumme in October zovölle schoelbanken leug waren, is now wel te begriepen.

De eerappels wörden later uut 'ezögd, de dikken en de kleinen apart. Eerst
de dikken, dan de potters en de kleinen die overbleven wörden "e'krenseld"
dwz. met de wanne van zand 'ezuverd. Die waren den veur 't vee.

2. Rogge-zeien.

Van half October töt November wörden d'r in vrogger jaoren niet völle rogge
'ezeid, veural niet op plaatsn waar zich völle vogels ophölden, want in die
tied ha'j de "kiendagen", dat wil zeggen, dat de rogge nao 't kiemen weer
boven de grond kump te liggen.

Later dringt de rogge wel weer in de grond, maar de vogels zollen d'r in-
tussen mee können gaon strieken. Daurumme, zeien of umstreeks Sint Michiel
of weer begin November.

HET GESLACHT MULERT.

Het geslacht MULERT behoort tot de oudste leden van de Overijsselse adel. De laatste telg uit een der zijtakken van deze familie, nl. A.M.L. Baron Mulert is een geacht lid van onze "Gemeenschap van Oll' Ommer"

Wij herinneren ons de naam van Hessel Mulert, die in 1492 op St. Mathijsdag met de stad en het kerspel van Ommen een overeenkomst sloot, en de eerste brug over de Vecht legde. Als leden van de Ridderschap van Overijssel, maar ook als Drost van Salland en in meerdere openbare functies, waren verschillende nakomelingen uit dit geslacht bij het besturen van dit gewest betrokken.

De familie Mulert is vooral sedert 1847 bij de Ommer gemeenschap bekend, toen in dat jaar F.W.N. Baron Mulert alhier notaris werd.

Hoewel wij de uitgebreide stamreeks niet op de voet kunnen volgen, menen wij onze lezers een dienst te bewijzen door iets meer over het geslacht Mulert te vertellen.

De stamreeks vangt reeds aan in 1398 met Egbert Mulert, stichter van het Agnietenklooster op de Nemelerberg onder Dalfsen. Zijn zoon Seyno verwierf in 1423 met zijn broeder Geert goed in de buurtschap Leferdinc, dat in 1363 was gepacht door Gert Mulert, schout van Hasselt (1363-1360) en diens echtgenote Berte. Evengenoemde Egbert was leenvolger van zijn broeder Seyno in 1402, die op zijn beurt weer leenvolger was van Albert Mulert, schout van Hasselt (1379-1395), overleden in 1396. Of Albert nu een broer was van Egbert, en of deze beiden zoons waren van laatstgenoemde Gert, dan wel of er een andere familieverhouding bestond, valt bij gebrek aan gegevens niet meer uit te maken. Volledigheidshalve zij vermeld, dat de naam MULARD in het begin der 14e eeuw voorkomt in de persoon van Heer Arnold gezegd Mulard (1302, 1304), ridder in dienst van de Heren van Heinsberg.

Bij dipl. van Keizer Ferdinand II dd. 1 April 1635 werd Johan Mulard, Graaf van Hautetrappe verheven tot graaf des Heiligen Roomschen Rijks. Door Koning Philips III was hij verheven tot Graaf van Hautetrappe (omstreeks 1600), welke titel voor zijn zoon Albert drie en dertig jaren later, omstreeks 1630 werd bevestigd. Koning Philips IV van Spanje bevestigde bij dipl. dd. 9 April 1647 de titel van Graaf van Hautetrappe op verzoek van Johans' weduwe, Maria del Rio. Bij besl. van de Souvereine Vorst dd. 28 Augustus 1814 werden Joachim Ernst en Frederik Christiaan Mulert tot de Leemcule benoemd in de ridderschap van Overijssel.

Bij KB. dd. 5 Juli 1822 nr. 295 werd voor Jacob Adriaan, Willem Jan en Frederik Christiaan Mulert tot de Leemcule bepaald, dat voortaan aan hen en hun wettige nakomelingen zal gegeven worden de door hen van ouds gevoerde titel van baron. Bij KB. dd. 7 Juli 1822 nr. 19 werd hetzelfde bepaald voor Johan Carol van Mulert.

Bij KB. dd. 22 September 1882 nr. 16 werd Coenraad Johan Fredric Theodoor van Mulert erkend te behoren tot de Ned. Adel met de titel van baron en barones op alle wettige afstammelingen.

Zoals gezegd werd Egbert Mulert, schepen van Hasselt (1399-1401) beleend met de tienden over de Westerhoff in de buurtschap Gerner onder Dalfsen in 1402 (na dode van zijn broeder Seyno), welk goed hij aan de broeders des Gemenen Levens te Deventer gaf voor de Stichting van een klooster, het latere Agnietenklooster op de Nemelerberg.

Slaan wij de nakomelingen van hen in de verschillende takken van het geslacht over (Ordell, Bakkenhage, Mallum), dan zien wij dat in 1640 Boldewijn Jacob Mulert door koop van Witmeester Van Schurich en diens vrouw Gerardine van Haersolt tot Leemcule, in het bezit komt van dit goed onder Dalfsen, waarna deze tak de titel krijgt van MULERT TOT DE LEEMCULE.

Jhr. Joachim Ernst Mulert tot de Leemcule trouwt in 1777 met Adriana Petronella des H.R., Rijksgravin van Nassau, waardoor het geslacht Mulert verbintenis krijgt met ons Koninklijk Huis.

Uit dit huwelijk werd o.a. geboren Jacob Adriaan baron Mulert tot de Leemcule (1778-1852), de vader o.a. van Frederik Willem Nicolaas baron Mulert, geboren 1821, overleden te Ommen 1895, van 1847-1895 alhier notaris en van 1871-1895 lid van de gemeenteraad. Hij was gehuwd met Elisabeth Cornelia Overgaww Ponnis, alhier overleden in 1910.

Uit dit huwelijk stammen:

Anne Jacob Adriaan baron Mulert (1852-1936), Maria Johanna Elisabeth barones Mulert (1854-1930), Frederik Eliza baron Mulert (1856-1857), Frederik Eliza baron Mulert (1858-1933), Geertruidis Pieter Christiaan baron Mulert (1861-1916) Mr. Johan Petrus Antoine baron Mulert (1863-1936), Otteline Nicola barones Mulert (1866-1945), Adriaan Marinus Leopold baron Mulert, geb. 1871, gehuwd met Clara Helena van Pienbroek,

Dit is de laatste nog in leven zijnde mannelijke telp van het geslacht. Verder zijn nog in leven de nakomelingen van Geertruidis Pieter Christiaan baron Mulert, die echter twee dochters had, zodat de naam Mulert ook in deze zijtak uitsterft.

Alleen in Duitsland bevinden zich nog nakomelingen uit de tak Bakkenhage.

S.

"Ik wil mi'j gien strop kopen".

As d'r vrogger iene was, dan zien huus of grond wol verkopen, dan wörden dit eerst in 'ezet, en veertien dagen later verkof. Dat inzetten gunk met 'n brieffie, waocer 't bedrag wörden op 'eschreven, dat men wol geveh. Was d'r later bi'j de verkopinge een hogere bieder, dan was de hoogste inzetter van zien bod of, en dan kreeg ie zovölle percent van zien bod, of wel striekgeld.

Soms wörden d'r allene maar 'n bod 'edaon um an dat striekgeld te kommen, in de hoppe, dat 'n ander 'm bi'j de verkopinge d'r wel of zol bieden,

Maar 't gebeurde ook wel, dat d'r gien hoger bod kwamp, en dag had de hoogste inzetter het goed an de broek. In völle gevallen had hi'j dan gien geld um te betalen.

Dan was Holland in last, want het was nooit zien bedoelinge 'ewes um het huus of 't land te kopen, maar allenig um 't striekgeld te verdienen.

Veur schande wörden hi'j dan deur de straoten van Ommen 'eleid, met 'n strop um zien hals.

Hiervan kump de uitdrukkinge: "ikwil mi'j gien strop kopen", of "ik wil mi'j gien strop um 'n hals halen".

Het Vrijthof ('n Vri'jthof).

Dit is een historisch plekje midden in Ommen, nl. voor de o.l. school.

Er zijn in ons land maar heel weinig steden, waar men een "Vrijthof" vindt. Voor zover ons bekend is dit alleen in Maastricht het geval. In Steenwijk zou nog een Vrijthofstraat bestaan, en daar zal dan misschien ook nog een Vrijthof zijn geweest, waarnaar de straat is genoemd.

Mochten bij onze lezers meerdere plaatsen bekend zijn, waar een Vrijthof is te vinden, dan houden wij ons voor mededeling daarvan gaarne aanbevolen.

Een antwoord op de vraag wat of de naam Vrijthof betekend is ons niet geheel bekend.

Wij lezen in het O.T. dat toen de kinderen Israëls opdracht kregen het land Kanaän te bezetten, zij zes vrijsteden moesten inrichten, zodat ieder die een doodslag niet met voorbedachten rade had gedaan, daar heen kon vluchten, om zo aan de bloedwreker te ontkomen. Hij kon daar in vrede leven en moest er blijven tot de Priester was gestorven. Eerder mocht hij die plaats niet verlaten.

Zoiets moet een Vrijthof ook zijn geweest. Het was een stuk grond, toebehorende aan de kerk en de kerkelijke overheid had er alleen zeggenschap. Natuurlijk werd een misdadiger van wie bewezen was dat hij schuldig was, door de kerkelijke overheid aan de gerechtsdienaren uitgeleverd.

Spanjers' Dieks vertelde schrijver dezes vroeger eens: " 'n Vrijthof is een plaats, waar iemand heen kon vluchten, die door de gerechtsdienaren werd na gezeten. Gelukte het hem die plaats te bereiken, dan was hij voorlopig gered en de dienaars mochten hem niet vatten. Men ging dan aan het rollen met een ton. Werd hij geraakt, dat werd hij gevangen genomen en overgeleverd aan het gerecht"

Tot zover Spanjers' Dieks.

Het was dus een plekje grond in de stad, waar de burgerlijke overheid niets te zeggen had.

Wanneer U over de Vrijthof loopt, denk dan hier eens aan.

Een geschiedkundige buiten onze stad heeft zich bereid verklaard hier nog eens op terug te komen, en ons wat meer over de betekenis van een "Vrijthof" te vertellen.

De herberg te Nieuwebrug (vervolg)

tot overeenstemming. Vele vergaderingen, hier gehouden, zouden nog kunnen worden genoemd.

Nieuwebrug heeft ook nog een andere vermaardheid gekregen en wel een uit het einde der 19e eeuw. De huidige herberg was toen de verzamelplaats van een uitgebreide smokkelhandel van suiker, een handel, die bij de bewoners der herberg nog lange tijden heeft voortgeleefd en waarvan nog vele herinneringen zijn bewaard gebleven.

(Uit een causerie van de heer J. Geesink, arch. v. Zwolle)
1940.

De herberg te Nieuwebrug.

Met de rivier de Vecht was tevens de Regge de waterweg, waardoor het vroeger mogelijk was, dat de scheepvaart reeds lange tijden voor Ommen van grote betekenis geweest is. De aanwezigheid van deze rivieren was mede oorzaak, dat door de zo gemakkelijke aanvoer van berg- en natuursteen reeds in heel vroege tijden hier zoveel machtige en sterke burchten en kastelen zijn verzezen. Langs de Regge toch had men eens een 20-tal van deze burchten. Een daarvan was de Schuilenburg; omringd met dubbele grachten en wallen vormde het eens een dreigend en uittartend geheel en wij kunnen ons indenken, hoe de machtige burchtheren hier van de tinnen de vijand konden bespieden. Verschillende geslachten hebben hier geleefd: de Schuilenburgs, de Van Boetzelaers, de Von Kettelers, de Raesfelts, de Rechterens. Namen de hierinneren aan zo heel veel, wat met de geschiedenis van het gewest ten nauwste verbonden is. Denken wij alleen maar aan de regering van Overijssel, hoe heel anders was deze dan die van de zg. Hollandse provincien. Hier toch spreken wij steeds van Ridderschap en Steden, als de Staten van Overijssel, wat wil zeggen, dat van ouds de regering bestond uit vertegenwoordigers van de drie steden Campen, Deventer en Zwolle en die van de Ridderschap, de edellieden als bewoners van het platteland. Om als deelgerechtigde in de Ridderschap te worden toegelaten was het een eerste vereiste, dat men bezitter was van een burcht of een huis -een zg. havezathe- een zekeren goeodeheid bezat, meeste bestaande in een groot grondbezit of iets dergelijks. Het is echter duidelijk, dat een regering, samengesteld als hier geschiedt, vaak aanleiding moest geven tot allerlei verwickelingen. De steden toch waren de meest machtigen, terwijl de ridderschap door hun agrarische belangen, daar maar al te vaak mee in botsing kwamen.

Gevoegd hierbij nog het feit, dat ook de belangen van de drie steden Campen, Deventer en Zwolle ook maar al te dikwijls met elkaar in strijd kwamen, dan behoeft het geen nader betoog, dat hierin een bron was gelegen, die heel veel moeilijkheden teweeg heeft gebracht. Dit zien wij alleroerst al in de plaats, waar deze regering bijeenplacht te komen. Was dit aanvankelijk bij toebeurt in een der drie steden, later eisten ook de bewoners van het platteland hun rechten in deze. En zo is het te verklaren, dat in de loopader jaren vooral in onze omgeving de heren bijeen kwamen en wel aan de zo bekende Nieuwebrug. Bezien wij toch de kaart, dan blijkt dat dit zo ongeveer het midden der provincie uitmaakt. Naast Ommen is het dan ook duidelijk, dat in de geschiedenis van Overijssel herhaaldelijk wordt gesproken van de "Nieuwebrug". Hier toch was het, dat de Bisschop van Utrecht in 1499 de Staten van Overijssel bijeen riep om de spreken over hetgeen behandeld was op de Rijksdag te Worms. Ook speelde zich hier de eens zo verraderlijke overval van de Zwollenaren af. Kampen nl., dat van Bisschop Frederik van Blankenheim de tol op de rivier de IJssel had verkregen, had zich beklagd, dat de Zwollenaren die voor zich meer van het Zwartewater gebruik maakten, deze tol trachten te ontlopen. Waarvan herhaaldelijk langdurige oorlogen en conflicten het gevolg werden. Teneinde raad besloten daarom de Zwollenaren in 1521 de hulp in te roepen van Karel van Gelre, hun bekend als zeer naijverig op de Bisschop van Utrecht. Deze liet zich maar al te gaarne overhalen hen te steunen. De Bisschop, zeer bevreesd, dat hieruit groot onheil zou voortkomen, belegde een vergadering van Ridderschap en Steden aan de Nieuwebrug, teneinde middelen te beramen om de vrede tussen Kampen en Zwolle te herstellen. Doch de Zwollenaren, hiervan kennis gekregen hebbende, trokken te voet en te paard er heen en omsingelden de vergaderde edelen en namen Adriaan van Rhede, Adolf van Rutenberg van Zuthem en Johan van Buckhorst gevangen en voerden hen mede naar Zwolle. De Zwollenaren, hierdoor overmoedig geworden, gingen de volgende morgen andermaal daarheen, plunderden eerst het huis Zuthem en verwoestten het kasteel Eerde. Met het gevolg dat zich een oorlog ontketende over geheel Overijssel. Door het verbond, dat de Zwollenaren hier hadden gesloten met de Hertog van Gelder, waren zij openlijk in botsing gekomen met hun oorspronkelijke Heer, de Bisschop van Utrecht; zij hadden hierdoor hun eed van trouw aan hun wettige heer geschonden. Het is vermoedelijk dan ook dit feit, dat de aanleiding is geweest, dat de Zwollenaren tot op de huidige dag de naam dragen van "blauwvingers". Door het schenden van de eed, zouden nl. hun vingers, waarmede zij eens hadden gezworen blauw zijn geworden.

In 1555 was Berent ther Niebruggen bewoner van het huis. Volgens het Markeboek van Gietem had hij herhaaldelijk ruzie met de bewoners van deze buurtschap over het weiden van zijn schapen op de Markegronden.

In 1556 kwamen Ridderschap en Steden hier andermaal bijeen om te beraadslagen over het afleggen van de eed van hulde en trouw aan Philips II. Het is bekend, dat de Staten van Overijssel weigerachtig waren om naar Brussel te gaan, tot het afleggen van deze eed, daar dit volgens hen in strijd was met de hen verleende oude rechten en privilegien. Zij wilden dit alleen doen op hun eigen grondgebied. En hoewel de toenmalige Stadhouder Aremberg al zijn best deed om de edelen en de Staten te overtuigen, kwam men niet tot elkander; oerst in 1556 kwam men

(vervolg vorig blad onderaan)